

Оразбаева Кульдархан Оналбековнаның
6D010300 – Педагогика және психология мамандығы
бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынған
«Жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін
қалыптастыру» тақырыбындағы диссертациялық жұмысының

АННОТАЦИЯСЫ

Зерттеудің көкейкестілігі. Еліміздің әлеуметтік экономикалық құрылымында болып жатқан өзгерістер жоғары мектептің білімдік үдерісін ұйымдастыруға жаңа талаптар қояда.

ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Нұрлы жол – болашаққа бастар жол» халқына Жолдауында еліміздің болашағын қазақстандықтардың әлеуетін ашу үшін жаңа мүмкіндіктер құрумен байланыстыра келе, «XXI ғасырдағы дамыған ел дегеніміз – белсенді, білімді және денсаулығы мықты азаматтар» екендігіне тоқталды. Бұл өз кезегінде бес институционалдық реформаларды жүзеге асыру үшін ұлттың идеясы, жарияланған ұлт жоспары, «100 нақты қадам» бағдарламасында әлемнің отыз дамыған елінің қатарына кіруі негізінде адам капиталының сапасын көтеру, он алдыңғы қатарлы колледж бен он жоғары оқу орнында білікті кадрларды әзірлеу, халықаралық тәжірибеге сәйкестендіру үшін еліміздің оқу мекемелерінде білім беруді дамытудың басым бағыттарын алға қойды.

Білім саласында қазіргі кездегі жаңғырту үдерістері ең алдымен XXI ғасыр тұлғасы мен оларды тәрбиелейтін педагогтардың ұлттық және трансұлттық білімдік кеңістіктердегі орны мен роліне, жаһандану жағдайында халықаралық өзара әрекеттестікке дайын болу тұрғысынан жүргізілуде.

Өйткені жаңа жағдайда педагог алдында жалпыадамзаттық демократиялық және гуманистік құндылықтар негізінде бір адамнан өз елінің білімді, саналы азаматын және әлем азаматын тәрбиелеу міндеті тұр. Мұндай тұлға интеллектуалды, дүниетанымы кең, жаңаша ойлау қабілеті жоғары, білімге құштар, отансүйгіштік қасиеті қалыптасқан, бәсекеге қабілетті болуымен қатар, ел экономикасын, мәдениетін алға тартатын, ұтқыр күш, әлеует ретінде қалыптасуы тиіс.

Біздің тілімізде: ғаламдану, жаһандасу, ғаламшарлану түрінде қолданылып жүрген «жаһандану» дегеніміз қандай да болсын үдерістің, іс-әрекет барысының немесе мәдени-әлеуметтік феноменнің, құбылыстың бір ғана ұлт, халық, мәдениет, өркениет немесе құрлық шеңберімен шектелмей, бүкіл планеталық, жұмыр жерлік, бүкіл әлемдік деңгейде көрініс тауып, маңызға ие болуын танытатын ұғым. Жаһандану – үдеріс, орын алып отырған, әлі өз мәресіне жетпеген, аяқталмаған іс. "Жаһандану" бүкіл жер жүзінде жайылу, таралу деген мағынаны да, әлемдік елдердің біртұтас адамзаттық мәдениет қалыптастыру екпініне ілесу дегенді де білдіреді.

Жаһандануды әрбір ұлт, әрбір этнос, әрбір мемлекет өзінің болмысына бейімдеп сіңіре алғанда ғана осынау қауіптілеу болып көрінетін құбылыстың игілігін көреді.

Еліміз енген Болонья жүйесі бойынша педагогтарды кәсіби дайындау үдерісі де осы мәселенің бізде таралуының көрінісі. Бұл ретте оқытудың барлық деңгейінде білім мазмұнының қайта қаралып, технологияларының жаңғыртылуы сапаға бағытталу мен нәтижеге қол жеткізудің бірден - бір жолы. Осыған орай жоғары білімнің нәтижесі болып табылатын болашақ маман бойында жаһандық білімге қатысты құзыреттіліктер қалыптастыру өзекті мәселе қатарына жатады.

Білім беру саласы алдында тұрған бұл мәселені тиімді шешудің нормативтік - құқықтық негіздерін Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңы, Қазақстан Республикасында білімді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы, Қазақстан Республикасы жоғарғы педагогикалық білім беру тұжырымдамасы, Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары, және Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың жыл сайын Қазақстан халқына ұсынатын Жолдауының стратегиялық бағдарламалары құрайды.

Жаһандану және жаһандық білім беруді ұйымдастыру қажеттілігі мәселесі еуропалық ғалымдар (А. Габезудо, Ф.Гальбартшлагер, Х. Христидис), американдық (Дж. Коэн, М. Мелин, Е.Морри, Ф. Раймерс), канадалық (Д. Браун, Д. Прайсверк, М. Сэнд, И.Стокко и А. Янг), ресейлік (И. Алексашина, В. Кукушин, А. Устинова, Г. Шайдулина) еңбектерінде қарастырылған.

Құзыреттілік амал «Еуропалық білім беру жобасында» (1996 ж.) негізі қаланып, еліміздегі білім беруді ұйымдастыруға қатысты барлық құжаттардың басты парадигмалық идеясы ретінде басшылыққа алынады.

Болашақ педагогтарды дайындау мәселесі психология мен педагогикада кең түрде қарастырылған деуге болады. Зерттеу барысында зерделенген еңбектер төмендегідей топтастырылды

– студенттердің кәсіби іс-әрекетке даярлығын қалыптастыру және өзін-өзі әрі қарай үздіксіз білім алу арқылы дамытуының моделін құрылымдау (С.И.Архангельский, А.А.Вербицкий, В.А.Сластенин және т.б.);

– маманды кәсіби даярлау үдерісінің психологиялық-педагогикалық негіздері, мамандықтың мәні, өзіндік ерекшеліктері мен қызметтері және өздігінен дербес білімін жетілдіруге байланысты ғылыми-әдістемелік бағдар ұсыну (Ю.К.Бабанский, Н.В.Кузьмина, В.В.Серигов, Н.Д.Хмель, С.М.Кеңесбаев, К.М.Беркімбаев, Ұ.М. Әбдығапарова және т.б.);

– білім алушылардың танымдық, коммуникативтік әрекеттерінің түрлері мен оларды белсендіру мәселелері (Қ.Б.Жарықбаев, С.М.Жақыпов, М.Ә.Перленбетов, Н.Б.Жиенбаева, А.Р.Ерментаева және т.б.);

– болашақ мұғалімдердің шығармашылық әлеуетін, кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру (Ж.Ы.Намазбаева, Б.А.Тұрғынбаева, М.А.Абсатова және т.б.);

– студенттерінің кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастырудың теориялық

және практикалық аспектілерін (Ш.Х.Құрманалина, К.С. Қудайбергенова, Б.Т.Кенжебеков, Г.Ж.Меңлібекова, Б.Р.Қасқатаева, М.В.Семёнова, С.И.Ферхо және т.б.).

Дегенмен, зерттеу барысында жоғары оқу орындарында болашақ мамандарды кәсіби әрекетке дайындау үдерісін жаһандық талаптарға сай қайта қарау, оның теориясы мен ғылыми-әдістемелік негіздерін жаңарту мәселесі арнайы зерттелмегендігі анықталды. Мамандар дайындаудың практикалық пәндер бойынша жоғары оқу орынында беріліп жатқан педагогикалық білімнің ғаламдық үдерістермен байланысыныңаздығын, олардың әлемнің кез-келген жерінде білім алып, еңбек етуге дайын азаматтарын қалыптастырудағы әлеуетінің жеткіліксіз екендігін байқатты.

Бұл жағдай:

– ЖОО болашақ педагог мамандарды жаһандық талаптарға сай дайындауға деген қоғамдық сұраныс пен оған негіз болатын теориялық тұғырлардың айқындалмауы арасындағы;

– болашақ мамандарда жаһандану жағдайына байланысты қосымша құзыреттіліктерін қалыптастырудың объективті қажеттілігі мен оның жаңа бағыттарының және жүзеге асуын қамтамасыз ететін ғылыми негізделген тиімді әдістері мен жолдарының айқындалмауы арасындағы **қарама-қайшылықтардың** бар екендігін көрсетеді.

Осы аталған қарама-қайшылықтардан жаһандану жағдайындағы мұғалімдердің өз педагогикалық іс-әрекетін тиімді атқаруларына қажетті құзыреттіліктердің құрылымы қандай, оны кәсіби білім алу барысында қалыптастыру қандай жолдар мен әдістер арқылы іске асырылуы тиіс деген **зерттеу мәселесі** туындайды.

Мәселенің көкейкестілігі мен аталған қарама-қайшылықтардың шешімін іздестіру **зерттеу тақырыбын** «Жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру» - деп таңдауға негіз болды.

Зерттеудің мақсаты: жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруды теориялық тұрғыда негіздеп, әдістемесін жасау.

Зерттеудің нысаны: жоғары оқу орындағы біртұтас педагогикалық үдеріс.

Зерттеу пәні: болашақ мұғалімдердің жаһандану жағдайында еңбек етуге қажетті кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыру.

Зерттеудің ғылыми болжамы: егер, болашақ мұғалімдерді дайындау үдерісіндемотивациялық, танымдық, іс-әрекеттік компоненттерден тұратын, әдіс, құралдары, көрсеткіштері айқындалған модель жүзеге асырылып, студент жаһандану жайлы білімдер мен кәсіби білік, дағдыларды өзіндік белсенді әрекет нәтижесінде меңгерсе, *онда* олардың жаһандану жағдайындағы кәсіби құзыреттіліктерін кіріктірілген тұлғалық сапа ретінде қалыптастырудың тиімділігі артады, *өйткені* бұл жағдайда жоғары оқу орынының педагогикалық үдерісінің жаһандық білім беру талаптарына сәйкестенуі мүмкін болады.

Зерттеудің міндеттері:

- жаһандану үдерісі дамуының тарихи кезеңдері мен олардың білім беру саласына әсеріне сипаттама беру;
- жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың құрылымын, мәнін, мазмұнын айқындау;
- жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың құрылымдық - мазмұндық моделін жасау;
- жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың әдістемесін жасау және оның тиімділігін тәжірибелік-эксперименттік жұмыста сынақтан өткізу.

Зерттеудің жетекші идеясы: ЖОО білім мазмұны мен әдістерінің ғаламдық жаңарулар талаптарына сай жаңғыртылуы болашақ мұғалімдердің жаһандану жағдайына қажетті құзыреттіліктерін қалыптастыруға негіз болады.

Зерттеудің теориялық-әдіснамалық негіздері болып құзыреттілік амал (А.К.Маркова, А.А.Вербицкий, Б.Т.Кенжебеков, Г.Ж.Меңлібекова, және т.б.); жүйелік амал. (В.В. Краевский, Н.В. Кузьмина т.б.); тұлғалық, (В.В.Сериков, В.А.Сластенин, И.С.Якиманская және т.б.); іс-әрекеттік (Т.Г.Браже, Л.С.Рубинштейн, Л.Ф.Спирин және т.б.); мәдениеттанулық (Е.В.Бондаревская, Б.С.Гершунский, И.Ф.Исаев және т.б.); синергетикалық (П.Анохин, З.Ж.Жаңабаев т.б.); рефлексиялық (В.В.Давыдов, А.И.Зимняя, А.Н.Леонтьев, Д.Б. Эльконин, және т.б.) тұлға құзыреттілігінің мәні философиялық қағидалармен, құбылыстардың өзара байланыстары мен сабақтастығының логикалық қағидаларымен, зерттеу мәселесі бойынша жазылған ғылыми педагогикалық - психологиялық еңбектермен, кәсіби педагогикалық сапаларды, құзыреттілік, мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру, болашақ мұғалімдерді оқытудың психологиялық-педагогикалық, әдістемелік, технологиялық негіздері туралы тұжырымдамалар және идеялармен анықталады.

Зерттеудің әдістері: диссертациялықжұмысты жүргізу барысында қолданылған *теориялық* (зерттеу мәселесі бойынша философиялық, әлеуметтанушылық, психологиялық, педагогикалық ғылыми әдебиеттерге теориялық әдіснамалық талдау жасау, салыстыру, озық іс-тәжірибелерді жинақтау; зерттеудің нәтижесін жобалау, үлгілеу, тұжырымдау); *эмпирикалық* (сауалнама, тест, педагогикалық бақылау, тәжірибелік-эксперименттік жұмыстар жүргізу); *статистикалық* (зерттеу бойынша алынған нәтижелерді математикалық-статистикалық тұрғыдан өңдеу).

Зерттеудің ғылыми жаңалығы мен теориялық мәнділігі:

- жаһандану үдерісі дамуының тарихи кезеңдері мен олардың білім беру саласына әсеріне сипаттама берілді;
- жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың құрылымы, мәні, мазмұны айқындалды;
- жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби

құзыреттілігін қалыптастырудың құрылымдық - мазмұндық моделі жасалды;

– жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың әдістемесі жасалып және оның тиімділігі тәжірибелік-эксперименттік жұмыста сынақтан өткізілді.

Зерттеудің практикалық маңыздылығы: зерттеу барысында қол жеткізген теориялық қағидалар мен тұжырымдар білім беру мазмұнын жаңартуға арналған практикалық оқу материалдарын жасауға мүмкіндік берді: «Жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру негіздері» тақырыбында дайындалған элективті курсының бағдарламасын жоғары оқу орындарында, педагогикалық колледждерде қолдану арқылы мұғалімдерді дайындау ісін модернизациялау, сапасын арттыруға ықпал етеді.

Қорғауға ұсынылатын қағидалар:

1 Жаһандану - жалпы саяси экономикалық, басқа да әлемдік даму кезеңі, өндірістік дамудың жоғары сатысы, ұлттардың, мемлекеттердің, технологиялардың, нарықтың бірігуі, әр текті әлемнің біртұтастыққа айналуына байланысты өзгерістердің жиынтығы. Жаһандану дегеніміз объективті, бірақ өте қарама-қайшы үдеріс, адам қызметінің барлық: экономика, саясат, білім беру, әлеуметтік-мәдени т.б. саласына жағымды не жағымсыз әсер ететін құбылыс. Ол - түбегейлі жаңа нәрсе ретінде жаһандық мәселелерді шешуге бағытталады. Білім беру саласындағы жаһандану үдерісінің мақсаты - *бірегей әлемдік білім беру кеңістігін* құру болып табылады. Бұл үдеріс адамзаттың бірігуін жаһандық ауқымды мойындау үшін жағдай жасауға бағытталған шаралар жүйесі арқылы үлкен нәтижелерге жету мүмкіндігін береді.

2 Жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігі өзгеріп жатқан әлемнің білім беру кеңістігінде өзара қарым-қатынастар мен іс-әрекет тәжірибесіне қажетті бойында білімділіктің, іскерліктің жиынтығы, әлем азаматын қалыптастыруға дайындығын көрсететін педагогтың кіріктірілген күрделі тұлғалық сапасы. Бұл сапа жалпы адамзаттық, демократиялық, гуманистік құндылықтар негізінде жаһандық ауқымда ойлап, жергілікті ауқымда жұмыс істейтін тұлғаны тәрбиелеуге негіз болады. Болашақ мұғалімдердің аталмыш кәсіби құзыреттілігі әлемдік мәселелер, өмірдің жаңа бейнесі, ондағы мәдениеттер әртүрлілігі жайындағы білімдер, ғаламдық ортамен тиімді әрекеттесе алу біліктері, ақпараттық сауаттылық, қоғам алдындағы азаматтық борышын атқарудағы және өзіне жүктелген жауапкершілікті сезіну сияқты сапаны өзгеріп жатқан әлемнің білім беру кеңістігіндегі педагогикалық әрекетте жүзеге асыруда көрінетін мұғалімнің кәсіби даярлығының көрсеткіші.

3 Жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастырудың моделі, тұғырлары, мазмұнының әдістемелік жолдарының қалыптасу деңгейлерінің мотивациялық, танымдық және іс-әрекеттік компоненттер мен көрсеткіштердің бірлігін құрайды. Ұсынылып отырған модель болашақ мұғалімдердің жаһандану жағдайында бәсекелестікке

қабілеттілігін, олардың әмбебап және кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруды көздейді.

4 «Жаһандану жағдайында болашақ мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру негіздері» атты элективті курс мазмұны студенттердің өз пәні аясында ғаламдық мәселелерге бағыттала алуға қатысты білімдерін, мәдениаралық, ақпараттық біліктерін, жергілікті және ғаламдық жауапкершілікке қатысты дағдыларын қалыптастыруға негіз болады.

Зерттеу нәтижелерінің мақұлдануы:

Зерттеу жұмысының негізгі тұжырымдары, теориялық және практикалық нәтижелері халықаралық конференцияларда талқыланды: «ЖОО-нан кейінгі білім беру жағдайындағы ғылыми-педагогикалық әлеуетін дайындаудың өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция (Алматы, 2012); «Мәшһүр Жүсіп - әлемдік Ғаламат» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференция (Павлодар, 2013); «Шоқан оқулары-18» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция (Көкшетау, 2014); Leadership international Conference “Leadership in Education, Business and Culture” (Almaty-Seattle, 2014); Bilimin içiğında eğitimsel liderlik üzerine uluslararası konferans SIİRT-TÜRKİYE (Түркия, 2014) «Проблемы и перспективы развития образования» атты VI халықаралық ғылыми конференция (Пермь, 2015).

Еңбектері. Диссертациялық жұмыстың мазмұны 13 еңбекте жарық көрген. Соның ішінде 4-еуі Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған басылымдарда, 1-еуі Scopus деректер қорына енетін жарияланымда, 2-еуі халықаралық ғылыми журналда, 6-уы халықаралық ғылыми-практикалық конференциялар (оның 3-еуі шетелдік) материалдарында жарияланды.

Диссертацияның көлемі мен құрылымы. Диссертация мазмұнын кіріспе, екі бөлім, қорытынды, пайдаланылған әдебиеттер тізімі, қосымшалар құрайды. Жұмыс 145 беттен және 14 түрлі-түсті суреттен, 16 кестеден тұрады.

АННОТАЦИЯ
на диссертационное исследование
Оразбаевой Кульдархан Оналбековны
на тему «Формирование профессиональной компетентности будущих
учителей в условиях глобализации» специальности 6D010300 –
Педагогика и психология

Актуальность исследования. Социально-экономические изменения происходящие в стране ставят новые требования к организации образовательного процесса высшей школы.

Президент РК Н.А.Назарбаев в Послании народу Казахстана «Нурлы жол – болашаққа бастар жол» будущее страны связывая с созданием новых возможностей для раскрытия потенциала казахстанцев, подчеркивает, что «развитая страна в XXI веке – это активные, образованные и здоровые граждане» и особую значимость воспитания личности с четко сформированной гражданской позицией, обладающей нравственными и лидерскими качествами. Это в свою очередь выдвигает приоритетные направления развития образования для подготовки квалифицированных кадров соответствующих международному опыту в десяти колледжах и в высших учебных заведениях, отмеченных в национальной идее, выдвинутой в пяти институциональной реформе программы «100 конкретных шагов», о повышении человеческого капитала и конкурентоспособности выпускаемых кадров на основе вхождения в тридцатку развитых стран мира.

В новых условиях перед педагогом стоит задача воспитания сознательного гражданина страны и гражданина мира на основе общечеловеческих демократических и гуманистических ценностей. Такая интеллектуальная личность должна сформироваться как мобильная, с широким мировоззрением, высокой способностью к новому мышлению, устремленной к знаниям, с патриотическими качествами, конкурентоспособной, как потенциал стремящийся к улучшению экономики, культуры страны.

«Глобализация» на казахском языке использующаяся как «ғаламдану», «жаһандану», «ғаламшарлану» означает ход какого-либо процесса или деятельности, культурно-социального феномена, явления не ограничивающегося рамками одной нации, народа, культуры, цивилизации, а понятие имеющее мировое, общепланетарное значение.

Глобализация – это незавершенное дело, процесс, который не достиг своего окончания. «Глобализация» обозначает также распространение по всему миру, следование темпу формирования общечеловеческой культуры всех народов мира. Только тогда, когда каждая нация, каждый этнос, каждое государство впитают глобализацию, адаптировав ее к своей сущности увидит результат как-бы опасного явления.

Процесс профессиональной подготовки педагогов по внедренной Болонской системе является показателем распространения глобализации в нашей стране. В этой связи пересмотрение содержания образования,

модернизация технологий на всех уровнях обучения является одним из путей направления к качеству и достижению цели. В связи с этим, формирование у будущих специалистов компетентностей связанных с глобализацией образования является актуальной проблемой.

Нормативно-правовые основы оптимального решения данной проблемы, стоящей перед сферой образования рассматриваются в «Законе об образовании» Республики Казахстан, Государственной программе развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы, Концепции высшего педагогического образования Республики Казахстан, государственном общеобязательном образовательном стандарте Республики Казахстан, стратегических программах Посланий к народу Казахстана Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева.

Потребность в организации глобального и глобализационного образования рассмотрена в трудах европейских (А. Габезудо, Ф.Гальбартшлагер, Х. Христидис), американских (Дж. Коэн, М. Мелин, Е.Морри, Ф. Раймерс), канадских (Д. Браун, Д. Прайсверк, М. Сэнд, И.Стокко и А. Янг), российских (И. Алексашина, В. Кукушин, А. Устинова, Г. Шайдуллина) ученых.

Заложенная в «Проекте европейского образования» (1996 ж.) основа компетентностного подхода рассматривается в качестве главной парадигмы всех документов, имеющих отношение к организации образования в нашей стране.

Проблема подготовки будущих педагогов широко изучено в психологии и педагогике. В процессе исследования мы сгруппировали изученные труды в следующем порядке:

- формирование готовности студентов к профессиональной деятельности и структурирование модели развития через самостоятельное непрерывное образование (И.Архангельский, А.А.Вербицкий, В.А.Сластенин и др.);
- психолого-педагогические основы профессиональной подготовки специалистов, значение специальности, предложение научно-методических ориентиров, связанных с особенностями и функциями самостоятельного совершенствования знаний (Ю.К.Бабанский, Н.В.Кузьмина, В.В.Сериков Н.Д.Хмель, С.М.Кенесбаев, К.М.Беркимбаев, У.М. Абдыгапарова и др.);
- виды познавательной деятельности обучающихся и проблемы их активизации (Қ.Б.Жарыкбаев, С.М.Джакупов, М.А.Перленбетов, Н.Б.Жиенбаева, А.Р.Ерментаева и др.);
- формирование творческого потенциала, профессиональных компетентностей у будущих учителей (Ж.Ы.Намазбаева, Б.А. Тургунбаева, М.А.Абсатова и др.).
- теоретические и практические аспекты формирования профессиональной компетентности студентов (Ш.Х.Курманалина, К.С. Кудайбергенова, Б.Т.Кенжебеков, Г.Ж.Менлибекова, Б.Р.Каскатаева, М.В. Семенова, С.И. Ферхо и др.)

В ходе исследования было выявлено то, что не была изучена проблема подготовки к профессиональной деятельности будущих специалистов в

условиях вуза в соответствии с требованиями глобализации, а также не рассмотрены вопросы обновления теории и научно-методических основ данной проблемы.

Однако практика подготовки специалистов показывает недостаточность связи педагогического знания с проблемами глобализации в содержаниях преподаваемых предметов высшего учебного заведения, а также недостаточность изучения проблемы формирования потенциала граждан, готовых учиться и трудиться в любом уголке мира.

В результате анализа литературы и учебно-методических пособий, связанных с темой исследования выяснилось, что в педагогической теории сложились объективно существующие **противоречия**:

- между запросом общества в подготовке будущих педагогических специалистов в соответствии с требованиями глобализации и отсутствием теоретических подходов, являющихся основой данной подготовки;

- между объективной потребностью формирования у будущих специалистов дополнительных компетентностей в условиях глобализации и отсутствием его новых подходов и научно обоснованных методов, путей реализации.

Из вышеперечисленных противоречий возникает следующая **проблема** исследования: какие компетентности должны быть сформированы у учителей в условиях глобализации для оптимальной реализации своей педагогической деятельности, какие проблемы должны быть рассмотрены в содержании для повышения их уровня и через какие методы они должны быть реализованы.

Актуальность проблемы исследования и решение перечисленных противоречий позволило определить **тему исследования**: «Формирование профессиональной компетентности будущих учителей в условиях глобализации».

Цель исследования: теоретическое обоснование и методическая разработка формирования профессиональной компетентности будущих учителей в условиях глобализации.

Объект исследования: целостный педагогический процесс высшего учебного заведения.

Предмет исследования: формирование у будущих учителей профессиональных компетентностей, необходимых для работы в условиях глобализации.

Гипотеза исследования: *если*, в процессе подготовки будущих учителей реализуется модель, состоящая из мотивационного, познавательного, деятельностного компонентов с выявленными методами, средствами и показателями, студенты в результате активной самостоятельной деятельности усвоят знания о глобализации, профессиональные умения и навыки, *то* повысится эффективность формирования их профессиональных компетентностей как интегрированного личностного качества в условиях глобализации, *потому что* в этих условиях

возможно соответствие педагогического процесса высшего учебного заведения требованиям глобализационного образования.

Задачи исследования:

- охарактеризовать исторические этапы развития процесса глобализации и их влияния на сферу образования;
- определить структуру, сущность и содержание формирования профессиональной компетентности будущих учителей в условиях глобализации;
- создать структурно-содержательную модель формирования профессиональной компетентности будущих учителей в условиях глобализации;
- разработать методику формирования профессиональной компетентности будущих учителей в условиях глобализации и осуществить опытно-экспериментальную проверку ее эффективности.

Ведущая идея исследования модернизация содержания и методики образования в Вузе в соответствии с требованиями глобализационных новшеств является основой для формирования у будущих учителей, необходимых компетентностей в условиях глобализации.

Теоретико-методологическую основу исследования составляют: компетентностный подход (А.К.Маркова, А.А.Вербицкий, Б.Т.Кенжебеков, Г.Ж.Менлибекова и др.); системный подход (В.В. Краевский, Н.В. Кузьмина и др.); личностный подход (В.В.Сериков, В.А.Сластенин, И.С.Якиманская и др.); деятельностный подход (Т.Г.Браже, Л.С.Рубинштейн, Л.Ф.Спирин и др.); культурологический подход (Е.В.Бондаревская, Б.С.Гершунский, И.Ф.Исаев и др.); синергетический подход (П.Анохин, З.Ж.Жанабаев и др.); рефлексивный подход (В.В.Давыдов, А.И.Зимняя, А.Н.Леонтьев, Д.Б.Эльконин и др.) значение личностной компетентности определяется философскими принципами, взаимосвязями явлений и логическими принципами преемственности, психолого-педагогическими трудами по проблеме исследования, концепциями и идеями о профессионально-важных качествах, компетентности, формировании профессиональной компетентности, психолого-педагогических, методических, технологических основах обучения будущих учителей.

Методы исследования, использованные в ходе диссертационного исследования: *теоретические* (по проблеме исследования анализ философских, социологических, психологических, педагогических научных трудов, сравнение, обобщение передового опыта; проектирование результата исследования, моделирование, формулировка); *эмпирические* (анкетирование, тест, педагогическое наблюдение, ведение опытно-экспериментальных работ); *статистические* (математическая и статистическая обработка результатов исследования).

Научная новизна и теоретическая значимость исследования состоит в следующем:

- охарактеризованы исторические этапы развития процесса глобализации и их влияния на сферу образования.

– определены структура, сущность и содержание формирования профессиональной компетентности будущих учителей в условиях глобализации.

– создана структурно-содержательную модель формирования профессиональной компетентности будущих учителей в условиях глобализации.

– разработана методика формирования профессиональной компетентности будущих учителей в условиях глобализации и осуществлена опытно-экспериментальная проверка ее эффективности.

Практическая значимость исследования:

Модернизация деятельности по подготовке учителей через использование программы элективного курса, разработанного на тему «Основы формирования профессиональной компетентности будущих учителей в условиях глобализации», способствует повышению качества.

Положения, выносимые на защиту:

1 Глобализация – это этап общеполитического, экономического и других видов мирового развития, высшая ступень производственного развития, объединение наций, государств, технологий и рынка, напор изменений, связанных с единением многообразного мира. Глобализация - объективный, противоречивый процесс, явление, которое положительно или отрицательно влияющее на все сферы жизни человека: экономику, политику, образование, социально-культурную сферу и др. Она направлена на решение глобальных проблем как фундаментально новое явление. Цель процесса глобализации в образовании – это создание единого мирового образовательного пространства. Данный процесс дает возможность достичь больших результатов через систему мер, направленных на создание условий для глобального широкого признания единения человечества.

2 Набор умений и навыков, необходимых для взаимного общения и деятельностной практики в мировом образовательном пространстве, где меняется профессиональная компетентность будущих учителей в условиях глобализации, сложное интегративное личностное качество педагога, готового к формированию гражданина мира. Данное качество является основой для воспитания личности, думающего глобально на основе общечеловеческих, демократических, гуманистических ценностей. Вышеназванная профессиональная компетентность будущих учителей является показателем их профессиональной готовности, проявляющаяся в процессе осуществления педагогической деятельности в образовательном пространстве изменяющегося мира как качества осознания мировых проблем, нового образа мира, знаний о многообразии культур в нем, умений эффективного взаимодействия с вселенской средой, информационной грамотности, ответственности и гражданского долга перед обществом.

3 Методически обоснованы содержание, пути и модель формирования профессиональных компетентностей будущих учителей в условиях глобализации, определены их показатели и уровни формирования, мотивационный, познавательный, деятельностный компоненты.

Представленная модель нацелена на формирование конкурентоспособности, универсальных и профессиональных компетентностей будущих учителей в условиях глобализации.

4 Элективный курс «Основы формирования профессиональной компетентности будущих учителей в условиях глобализации» способствует формированию знаний, связанных с глобальными проблемами в рамках предмета, межкультурных и информационных умений, а также навыков, связанных с региональной и глобальной ответственностью.

Апробация результатов исследования.

Основные положения, теоретические и практические результаты исследования обсуждались на международных конференциях:

Международная научно-практическая конференция «Актуальные проблемы подготовки научно-педагогического потенциала в условиях послевузовского образования» (Алматы, 2012); Международная научно-практическая конференция «Феномен Машхур Жусипа – человек Мира» (Павлодар, 2013); Международная научно-практическая конференция «Уалихановские чтения-18» (Көшетай, 2014); Leadership interntional Conference “Leadership in Education, Business and Culture” (Almaty-Seattle, 2014); Bilimin ıçığında eğitimsel liderlik üzerine uluslararası konferans SİİRT-TÜRKİYE. (Туркия, 2014); VI Международная научная конференция. «Проблемы и перспективы развития образования» (Пермь, 2015);

Публикации. Содержание диссертационной работы нашло отражение в 13 научных трудах, из них: 4 – в научных изданиях, рекомендованных Комитетом по контролю в сфере образования и науки; 1 – в научном издании, входящем в базу данных Scopus, 2 – в научном журнале, 6 – в материалах международных конференций, в том числе 3 - в материалах зарубежных конференций.

Объем и структура диссертации. Диссертация включает введение, два раздела, заключение, список использованных источников и приложения. Работа изложена на 145 страницах машинописного текста и иллюстрирована 14 рисунками и 16 таблицами.

ANNOTATION

**to the dissertation work on the theme: «Formation of the professional competence of future teachers in the conditions of globalization» of
Orazbayeva Kuldarkhan Onalbekovna
Specialty «6D010300 – Pedagogy and Psychology»**

Relevance of the research. The social and economic changes which are taking place in the structure of the high institutions have set new requirements for the organization of the educational process in the country.

The president of the Republic of Kazakhstan in his message to the citizens: "Bright path - the way to the future" is connected with the country's potential for the future with the creation of new opportunities, and he also states that "a highly-developed country in the twenty-first century should have active, educated and healthy citizens". In this regard, five institutional reforms for the implementation of the nation's idea, prepared national plan and the special program "100 steps" have been prepared on the basis of joining the thirty most developed countries of the world, aimed at improving the quality of human resources, being among the ten top colleges and ten top universities in the development of qualified personnel in line with international practice set priorities for the development of education among the institutions of the country.

Firstly, the current process of modernization in the field of education is bringing up an individual personality of the XXI century and the role and place of national and transnational educational spaces for the preparation of teachers for them is based on the readiness of their interaction is dealt with in accordance with the international context of globalization.

Thus, the teacher of modern times is faced with the task of conscious citizen and a citizen of the world with a such a wide range of intellectuality for the universal democratic and humanistic values. This type of personality has to be formed on the basis of his knowledge, with bright sense, with deep way of thinking, eager to learn, devoted to his country, competitive who will promote the culture and economy of the country, to be formed as a mobile potential of the country.

In our terms, the term 'globalization' in different forms as: globalization, globalized, globalization means not only the process of procedure, activity or cultural-social phenomenon which is connected with only one nation, people, culture, civilization or continent, but also this notion has a sense of the whole planet, the whole world, and on the level of society.

Globalization is a process, which is taking place is not finished yet, incomplete activity. "Globalization" means spread out all over the world, spreading, means to follow the formation of the countries of the world as a single human culture.

The Bologna system which our country joined in the aim of professional preparation of teachers is a process of this issue. In this regard, all the contents of education has been reconsidered and teaching technologies have been updated, which proves that it is the best way directing the education system to the quality

and gaining better results. In this connection, the formation of future professionals' global competences which are the results of higher education is one of the urgent issues.

The effective solution of the problem which our the education sector is faced with is the regulatory framework of the Republic of Kazakhstan "Education Law", the State Program for the Development of Education in the Republic of Kazakhstan for 2011-2020, the concept of the higher pedagogical education, the state compulsory education standards, and the President of the Republic of Kazakhstan N.N.Nazarbayev's Message for the nation's annual strategic programs on education.

The issue of globalization and the need for global education organization have been discussed and considered by European scientists (A. Gabezwdo, F.Galbartshlager, H. Christidis), American scientists (J. Cohen, M. Melinda, E.Mory, F. Raymers), Canadian scientists (D. Brown, D . Praysverk, M. Sand, I.Stokko and A. Young), Russian scientists (A. I. Kukushin, I Aleksashina, V. Ustinov, G. Shaydulina).

Competence-based education was founded in 1996 in "The project of European education", and it was accepted as paradigmatic idea of all documents in organization of education system of our country.

The issue of the preparation of future teachers has been widely discussed in pedagogics and psychology. The works defined during the research can be classified into the following groups:

- The formation of students' professional activity and development and formation of structural models of further continuous education (C.I.Apxangelckiy, A.A.Verbitsky, V.A.Clactenin and etc.);

- Pedagogic-psuchological basis of the preparation of future professionals, content of the speciality, its characteristic features and functions and modern approaches of self-education and individual knowledge formation (Yu.K.Babanskiy, N.V.Kwzmina, V.V.Serikov, N.D.Xmel, S.M.Kenesbaev, K.M.Berkimbaev, U.M. Abdigaparova and etc.);

- Students' cognitive, communicative types of actions and activation issues (Q.B.Zharikbaev, S.M.Zhakhipov, M.A.Perlenbetov, N.B.Zhienbaeva, A.R.Ermentaeva, etc.);

- Formation of the creative potential of professional competence of future teachers (J.I.Namazbaeva, B.A.Turgymbayeva, M.A.Absatova and etc.);

- The formation of professional competence of students theoretical and practical aspects (Sh.H. Khurmanalina, K.S.Kudaibergeneva, B.T. Kenzhebekov, G.J.Menlibekova, B.R.Khashataeva, M.V.Semenova, S.I.Ferkho etc.).

Therefore, preparation of future professionals to teaching activity at higher institutions according to world standards, updating its theory and scientific-methodological basis are not considered properly enough and have not been an object of investigation.

The research has shown that the practical subjects for higher universities are not closely connected with the world pedagogic knowledge, and their content is not

enough to the theoretical study in the formation of potential professionals who are able to work and study in different parts of the world.

This problem has distinguished contradictions between:

- uncertainty of the preparation of professionals in accordance with public demand and the theoretical aspects with the requirements of the future university teachers;
- need of the formation of extra competences of future professionals in the context of globalization and defining new approaches in the formation of theoretical effective methods and ways.

Above mentioned contradictions has caused the problem of finding and defining new methods and ways in the formation of professional education, structure of necessary competences in pedagogic activity in the context of globalization.

The actuality of the research and finding out to solve the contradictions have been the basis of the choice of the theme of the dissertation thesis “**Formation of the professional competence of future teachers in the conditions of globalization**”.

The aim of the research: to define the theoretical basis of formation of the professional competence of future teachers in the conditions of globalization, to define methodology of the research topic and prove on the basis of experimental work.

The object of the research: the pedagogic process at higher institutional establishments .

The subject of the research: formation of the necessary professional competence of future teachers in the conditions of globalization.

The hypothesis of the research: if the process of preparation of the future teachers has motivational, cognitive and behavioral components, methods, tools, models implemented by the students knowledge about the globalization and professional skills, the skills formed as a result of their active professional competence in the context of globalization, the built-in personal quality, in case, the efficiency of the formation as a higher education institution teaching process is possible to match the requirements of the global education.

The objectives of the research:

- to define the stages of the historical development of the process of globalization and description of the impact of their education;
- to determine the structure of the formation of the professional competence of future teachers in conditions of globalization, the essence of its determination;
- to classify the formation of the professional competence of future teachers in the conditions of globalization and to give its structural model;
- to develop the methodology for the formation of the professional competences of future teachers in conditions of globalization and testing the effectiveness of the experimental work.

The leading idea of the study: the content and methods in accordance with the requirements of the global transformation modernization of higher education in

the context of globalization will be the basis for the formation of the necessary competences of future teachers.

Theoretical and methodological basis of the research includes: competence approach (A.K.Markova, A.A.Verbitsky, B.T.Kenzhebekov, G.Zh.Menlibekova and etc.); systematic approach (V.V.Krayevsky, N.V.Kuzmina and etc.); personal approach (V.V.Serikov, V.A.Slastenin, I.S.Yakimanskaya and etc.); personal activity approach (T.G.Brazhe, L.S.Rubinshteyn, L.F.Spirin and etc.); cultural approach (E.V.Bondarevskaya, B.S.Gershunsky, I.F.Isaev and etc.); synergetic approach (P.Anohin, Z.Zh.Zhanabaev and etc.); reflective approach (V.V. Davydov, A.I.Zimnyaya, A.N. Leontiev, D.V. Elkonin and etc.); the value of personal competence is determined by philosophical principles, relationships of phenomena and logical principles of continuity, psychological and pedagogical work on the problem of research, concepts and ideas of professionally important qualities, competence, formation of professional competence, psychological and pedagogical, methodological and technological bases of training of future teachers.

The research methods used during the dissertation research: *theoretical method* (to investigate the issues of philosophical, sociological, psychological, educational, scientific literature, theoretical and methodological analysis, comparison, the accumulation of best practices; the results of the study design, modeling, formulation); *empirical method* (questionnaires, tests, teacher observations, experimental work); *statistical method* (analyze the results of the study from mathematical and statistical points of view,).

Novelty and theoretical significance of the research:

- the description of stages of the historical development of the process of globalization was given and its influence on the sphere of education was defined;
- the formation of professional competence of future teachers in the conditions of globalization, its structure, meaning and content were identified;
- structural model of the formation of competence of the future of professional teachers in the conditions of globalization was compiled;
- the methodology on the formation professional competence of future teachers in the conditions of globalization was developed and tested the effectiveness on the basis of experimental work.

The practical significance of the research:

The elective course program "The basis of the formation of the professional competence of future teachers in the conditions of globalization" was compiled for the students of higher education institutions, the course will be useful to improve the quality of the modernization of training professionals, training the future teachers, and in teacher training colleges.

Results of the research:

1Globalization is a unity of general world political, economic stage of development, a higher level of industrial development of national, state, technological, market integration, heterogeneous set of changes due to the rotation of the unity of the world. Globalization is objective, but a very contradictory process, it is connected with all human activities: economic, political, educational, social, cultural, etc. a positive or a negative phenomenon affecting the industry. It

is directed to solving global problems as something radically new. The purpose of the process of globalization in the field of education is to create a unique world educational space. This process is aimed at creating the conditions for the recognition of global-scale integration of mankind to achieve great results through the system.

2 Professional competence of future teachers in the conditions of globalization is based on the relationship between the changing world educational space and actions about the knowledge and the skills necessary for the practice of teacher preparation for the formation of a citizen of the world set the built-in complex personal quality. This quality is connected with all universal, democratic and humanistic values on the basis of working locally and thinking globally on the basis of bringing up individual personality. Future issues of the professional competence of teachers in the world are indications of new life, the knowledge about the diversity of cultures, to interact effectively with the global skills, information literacy, assigned to execute civic duty and responsibility to the society in the changing world of education and teaching quality, such as the implementation of the act professional-looking teacher training.

3 The model of the formation of the professional competence of future teachers in the conditions of globalization, its platforms, content and methodical ways of development levels and it is a unity of motivational, cognitive and behavioral components. The proposed model is aimed at future teachers of competitiveness in the context of globalization, the formation of a universal and professional competence.

4 The content of the elective course for students "The basis of the formation of the professional competence of future teachers in the conditions of globalization" is focused on global issues within the framework of knowledge, students' intercultural, informational skills in the framework of the development of their skills in local and global responsibility.

Justification and validity of research results: theoretical, methodological and practical content of the research is based on scientific research apparatus coincidence with the objective of comprehensive approaches in use; theoretical knowledge and practical comparison of the data from the researcher's points proved the formation of their actions, philosophical, psychological, pedagogical principles of research works which confirm the introduction of the results of the research of the process of obtaining higher education.

Experimental results of the research:

The results of the research findings and the results of the basic principles of international scientific conferences, periodicals:

Of International scientific-practical conference "Actual problems of scientific-pedagogical potential preparation in the conditions of post-graduate education" (Almaty, 2012); Of International scientific-practical conference "Phenomenon Mashhyr Zhusip - man World" (Pavlodar, 2013); Of International scientific-practical conference "Ualihanovskie reading -18"(Koshetau, 2014);

Leadership interntional Conference "Leadership in Education, Business and Culture" (Almaty-Seattle, 2014); Bilimin içiğında eğitimsel liderlik üzerine

uluslararası konferans SIİRT-TÜRKİYE (2014); VI "Scientific theoretical analysis of the formation global competences of teachers in the twenty-first century" (Perm, 2015);

Publications. the solution of the problem of the research have been published in 13 scientific publications, in RK CCES journals - 4 publications, including the journals in the database Scopus - 1, 2 -International Journal, 6- articles in international scientific conferences, which 3 of them were published in foreign conferences.

Volume and structure of the dissertation thesis. The thesis includes introduction, two chapters, conclusion, list of references and appendices. The work is presented in 145 pages typewritten text, illustrated with 14 figures and 16 tables.